

Analiza cech dwubiegunowości wśród studentów kierunków artystycznych oraz politechnicznych

The analysis of the bipolarity features in students of arts and the students of technology

Marcin Siwek^{1,2}, Dominika Dudek^{1,2}, Aleksandra Arciszewska³, Dorota Filar³, Monika Rybicka³, Anna Cieciora³, Maciej Wojciech Pilecki⁴

¹Zakład Zaburzeń Afektywnych, Katedra Psychiatrii UJ CM

Kierownik: prof. dr hab. med. D. Dudek

²Zakład Neurobiologii, Instytut Farmakologii PAN

Kierownik: prof. dr hab. A. Pilecki

³Studenckie Koło Naukowe Zaburzeń Afektywnych, Wydział Lekarski UJ CM

Opiekun: prof. dr hab. med. D. Dudek

⁴Oddział kliniczny Kliniki Psychiatrii Dorosłych, Szpital Uniwersytecki, Kraków

p.o. Kierownika: dr n. med. M.W. Pilecki

Summary

Background. The aim of the research was to assess the prevalence of the bipolar spectrum features among students of a variety of faculties, by dividing them arbitrarily into ‘art’ or ‘technology’ cohorts.

Material and methods. 120 subjects were examined, including 57 students of arts, and 63 students of technology. The tools used included a basic socio-demographic questionnaire and the Hirschfeld Mood Disorder Questionnaire (MDQ).

Results. The bipolar spectrum features (as identified by the MDQ responses) were significantly more prevalent among the students of arts, as compared to the students of technology (28.2% vs. 4.8%, $p \leq 0.001$; OR=7.8; CI 95%: 2.13–28.51; $p \leq 0.01$). Moreover, in comparison to the students of technology, the students of arts were more likely to: 1) report mood patterns of intermittent ‘highs’ and ‘lows’ (49.1% vs. 15.9%, $p \leq 0.0001$; OR=5.11; CI 95%: 2.18–11.99; $p \leq 0.001$); 2) seek for psychiatric or psychological support (12.3% vs. 1.5%; $p \leq 0.05$; OR=5.2; CI 95%: 1.79–15.21; $p \leq 0.01$); 3) have a history of utilisation of psychotropic medications (31% vs. 7.9%, $p \leq 0.001$; OR = 8.7; CI 95%: 1.03–72.9; $p \leq 0.05$). They were also more likely to use psychoactive substances (other than alcohol).

Conclusions. The considerable prevalence of the bipolarity features (as measured by the MDQ), combined with higher prevalence of intermittent periods of elevated or depressed mood, higher likelihood of seeking for psychiatric or psychological treatment, and higher prevalence of using psychoactive medications/substances in the cohort of the students of arts indicate a significant association between artistic talents and creativity, and the bipolar spectrum disorders.

Słowa kluczowe: kreatywność, spektrum zaburzeń dwubiegunowych, choroba afektywna dwubiegunowa

Key words: creativity, bipolar spectrum, bipolar disorder

Wstęp

Znaczna część badań wykazuje związek pomiędzy różnymi przejawami kreatywności i występowaniem zaburzeń nastroju, zwłaszcza o typie dwubiegunowym. Prace te polegają na dokonywaniu analiz biograficznych znanych twórców oraz stosowaniu metod empirycznych w celu zbadania wybranych populacji pod kątem współwystępującej wraz z cechami dwubiegunowymi szeroko rozumianej kreatywności i zjawisk jej pokrewnych.

Jednym z ważniejszych badań w tej dziedzinie są trwające od 15 lat prospektywne obserwacje amerykańskiej badaczki Nancy Andreasen, która w 1974 r. stwierdziła, iż u 80% badanych przez nią pisarzy ($n = 30$) wystąpiły objawy zaburzeń afektywnych, a u niemal połowy (w porównaniu z 10% osób z grupy kontrolnej niebędących artystami) można było rozpoznać chorobę dwubiegunową [1]. Do podobnych wniosków dochodzili również inni badacze, tacy jak Felix Post, którego pośmiertna analiza życiorysów ujawniła występowanie depresji u 72% pisarzy [2], czy Arnold Ludwig, który, badając grupę 59 pisarek, wykazał obecność epizodów depresji u ponad połowy z nich, a stanów maniakalnych u 1/5 badanych [3]. Ten sam autor, analizując także biografie sławnych osób, stwierdził, iż zaburzenia afektywne występowały częściej u twórców (plastyków, pisarzy, muzyków) niż wśród wojskowych czy naukowców [4].

Do nurtu badań empirycznych należą prospektywne obserwacje uczniów prowadzone w 2010 r. w Szwecji przez MacCabe'a i wsp., którzy doszli do wniosku, iż osoby, które w 15–16 r.ż. osiągały najlepsze spośród rówieśników wyniki w nauce, w wieku dorosłym (17–31 r.ż.) miały ok. 4 razy wyższe ryzyko diagnozy ChAD w porównaniu z osobami o przeciętnych wynikach. Co istotne, ryzyko to było największe w przypadku najlepszych stopni z przedmiotów humanistycznych [5]. Ważnych informacji dostarczają także badania, w których z pacjentami cierpiącymi na chorobę afektywną dwubiegunową porównuje się studentów kierunków artystycznych lub osoby twórcze oraz grupy kontrolne (por. Nowakowska i wsp. [6]; Santosa i wsp. [7]). W jednej z takich analiz badacze doszli do wniosku, iż zarówno osoby z chorobą maniakalno-depresyjną, jak i studenci kierunków artystycznych – w porównaniu z chorymi na depresję oraz osobami zdrowymi – osiągnęli wyniki istotnie wyższe na skali ogólnej kreatywności (pomiaru dokonano metodą BIAS – Baron-Welsh Art Scale). Natomiast w kontekście badania temperamentu, porównując te same grupy, wykazano, że w skali TEMPS-A pacjenci z chorobami afektywnymi oraz studenci kierunków artystycznych mieli większe nasilenie cech cyklotymii i dystymii w porównaniu z grupą zdrowych osób [6–8].

Pomimo licznych analiz związek pomiędzy zaburzeniami nastroju czy ich spektrum, szczególnie o charakterze dwubiegunowym, a aktywnością twórczą lub humanistyczną nadal nie został jednoznacznie określony. Potrzeba szerszego zbadania przedstawionego wyżej problemu stała się podstawą do przeprowadzenia badania nad spektrum dwubiegunowości wśród różnych kierunków studiów, którego wyniki prezentuje poniższa praca.

Material i metoda

Badaniem objęto wyłonionych w sposób losowy studentów różnych uczelni krakowskich (którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu), dokonując podziału na kierunki

artystyczne oraz na kierunki politechniczne. Do badania włączono osoby studiujące w Akademii Muzycznej oraz Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej, a także studentów Akademii Sztuk Pięknych (malarstwo oraz grafika) i przydzielono ich do grupy osób z kierunków artystycznych. Do kierunków politechnicznych zaliczono wirtotechnologię/elektrotechnologię, energetykę, zarządzanie i inżynierię produkcji, mechatronikę, inżynierię materiałową, górnictwo i geologię, informatykę, budownictwo lądowe oraz inżynierię środowiska. Łącznie przebadano 120 osób (60 mężczyzn oraz 60 kobiet). Do grupy 1 (ART.) włączono 57 osób z kierunków zaliczonych wcześniej do grupy kierunków artystycznych. Do grupy 2 (TECH.) włączono 63 osoby z pozostałych kierunków zaliczonych do grupy kierunków politechnicznych (tab. 1).

Tabela 1. Liczba osób studiujących wybrane kierunki

Kierunki studiów	Ilość studentów
GR 1. ART.	n = 57
Muzyczny	34
Aktorstwo	17
Malarstwo	4
Grafika	2
GR 2. TECH.	n = 63
Wirtotechnologia/Elektrotechnologia	31
Energetyka	2
Zarządzanie i inżynieria produkcji	2
Mechatronika	12
Inżynieria materiałowa	6
Górnictwo i geologia	1
Informatyka	7
Budownictwo lądowe	1
Inżynieria środowiska	1

Wśród studentów przeprowadzono badanie ankietowe za pomocą sporządzonego przez autorów pracy kwestionariusza katamnesticznego, który zawiera pytania dotyczące podstawowych danych socjodemograficznych, wzorca doświadczanego nastroju, używania substancji psychoaktywnych, korzystania z pomocy psychiatrycznej i/lub psychologicznej, zażywania leków psychotropowych oraz obecności zaburzeń psychicznych w rodzinie.

Cechy dwubiegunowości badano za pomocą Kwestionariusza Zaburzeń Nastroju Hirschfelda (KZN) [9–11]. Jako wynik wskazujący na cechy dwubiegunowości (zgodnie z obowiązującymi dla osób dorosłych normami) przyjęto co najmniej 7 odpowiedzi „tak” na pytania dotyczące objawów (hipo)maniakalnych (sekcja I KZN zawierająca 13 pytań) i występowanie co najmniej dwóch z tych objawów w tym samym okresie życia (sekcja II). Ostatnim kryterium była odpowiedź udzielona w sekcji trzeciej

kwestionariusza wskazująca, iż opisane objawy stwarzały lub stwarzają badanemu umiarkowany lub poważny problem [12].

W analizie statystycznej posłużono się, w zależności od obecności rozkładu normalnego, testem t Studenta lub testem U Manna–Whitneya dla prób niezależnych. Do porównania cech o charakterze jakościowym użyto testu χ^2 [13–16]. Dla poszczególnych zmiennych wyznaczono również wskaźnik ilorazu szans OR (odds ratio).

Wyniki

Charakterystyka socjodemograficzna

W grupie 1 (ART.) przebadano 22 mężczyzn (38,6%) i 35 kobiet (61,4%), a w grupie 2 (TECH.) – 38 mężczyzn (60,3%) i 25 kobiet (39,7%). Grupy różniły się w sposób istotny statystycznie pod względem stosunku liczby mężczyzn do kobiet ($p < 0,05$).

W badanych grupach średnia wieku wynosiła odpowiednio: w grupie 1 (ART.) – $21,3 \pm 1,8$ roku, a w grupie 2 (TECH.) – $20,5 \pm 1,2$ roku ($p < 0,01$).

W związku z powyższym wykonano dodatkowe analizy, w których nie wykazano istotnej statystycznie korelacji pomiędzy wiekiem oraz płcią a punktacją uzyskiwaną w Kwestionariuszu Zaburzeń Nastroju. Wynika z tego, iż różnice w zakresie tych zmiennych w badanych grupach wydają się nie mieć istotnego wpływu na podstawowe wyniki badań.

Zróznicowanie pomiędzy grupami pod względem aktualnego roku studiów nie było istotne statystycznie.

Występowanie cech dwubiegunowości w badanych grupach

W grupie studentów kierunków artystycznych kryteria występowania cech dwubiegunowości według KZN (KZN+) spełniało istotnie więcej osób (28,2%) niż w grupie studentów kierunków politechnicznych (4,8%); $p \leq 0,001$. Studenci kierunków artystycznych osiągnęli również istotnie wyższą (w porównaniu z osobami z kierunków politechnicznych) średnią punktację w sekcji pierwszej KZN dotyczącej objawów maniakałnych lub hipomaniakałnych (ART.: $8,1 \pm 2,7$; TECH.: $6,1 \pm 2,8$); $p \leq 0,0001$. Istotny statystycznie ($p \leq 0,01$) wskaźnik OR = 7,80 sygnalizuje, iż w danej próbie szansa znalezienia się w grupie osób spełniających warunek KZN+ była prawie 8-krotnie większa dla tych studentów, którzy studiują kierunki artystyczne.

Subiektywnie opisywany wzorzec nastroju w badanych grupach

Jedno z pytań zawartych w kwestionariuszu katamnesticznym dotyczyło subiektywnie doświadczanych okresów wzmożonego oraz obniżonego nastroju.

W badanych grupach wykazano, iż wśród studentów kierunków artystycznych istotnie więcej osób (49,1%) doświadczało okresów „niżów” i „wyżów” w porównaniu z osobami z kierunków politechnicznych, które udzielały takiej odpowiedzi (15,9%); $p \leq 0,0001$. Obliczony na tej podstawie wskaźnik OR = 5,11 ($p \leq 0,001$) potwierdza,

iż w danej próbie szanse znalezienia się w grupie doświadczającej okresów „niżów” i „wyżów” wzrastały ponad 5-krotnie dla tych, którzy znajdowali się w grupie studentów kierunków artystycznych.

Kierunek studiów – spektrum dwubiegunowości a używanie substancji psychoaktywnych

W badanych grupach nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic w spożywaniu alkoholu. Palenie papierosów występowało istotnie częściej w grupie studentów kierunków artystycznych (29,8%) w porównaniu ze studentami kierunków politechnicznych (14,1%); $p < 0,05$, podobnie jak w przypadku zażywania marihuany – ART.: 52,6% w porównaniu z TECH.: 32,8% ($p < 0,05$). Po narkotyki inne niż marihuana również sięgało istotnie więcej studentów z grupy kierunków artystycznych (19,3%) aniżeli z grupy kierunków politechnicznych (3,1%); $p < 0,01$. Dodatkowo iloraz szans zwiększał się w sposób znaczący w grupie studentów kierunków artystycznych odpowiednio: dla palenia papierosów 2,5-krotnie, dla zażywania marihuany ponad 2-krotnie i dla zażywania innych narkotyków prawie 7,5-krotnie (tab. 2).

Tabela 2. Używanie wybranych substancji psychoaktywnych w grupie studentów kierunków artystycznych (ART.) oraz kierunków politechnicznych (TECH.)

Zmienne (wybór na „tak”)	ART. (%)	TECH. (%)	p	WSKAŹNIK OR * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$
alkohol	64,3	67,2	NS	NS
narkotyki ¹	19,3	3,1	0,005	7,41 dla 95% CI 1,56–35,07**
marihuana	52,6	32,8	0,03	2,28 dla 95% CI 1,08–4,75*
papierosy	29,8	14,1	0,04	2,60 dla 95% CI 1,05–6,41*

¹ inne niż marihuana

Pogrubioną czcionką wyróżniono wartości istotne statystycznie.

Dokonano także pomiarów częstości występowania danych zmiennych w grupach osób spełniających kryteria występowania cech dwubiegunowych (KZN+) oraz niespełniających tych kryteriów (KZN-). Zaobserwowano (analogicznie do podziału na kierunki) istotnie częstsze używanie marihuany oraz innych niż marihuana narkotyków wśród osób spełniających kryteria dwubiegunowości – KZN+: 63,2% vs KZN-: 36,8% ($p \leq 0,05$) dla stosowania marihuany, KZN+: 26,3% vs KZN-: 7,9% ($p < 0,05$) dla stosowania innych narkotyków. Ponadto w grupie osób spełniających kryteria występowania cech dwubiegunowych iloraz szans wzrastał dla używania marihuany prawie 3-krotnie, a dla zażywania innych narkotyków ponad 4-krotnie (tab. 3 – *na następnej stronie*).

Istotnych statystycznie różnic nie zaobserwowano dla spożywania alkoholu oraz dla palenia papierosów (tab. 3 – *na następnej stronie*). Ta druga zmienna wydaje się mieć jednak znaczenie w przypadku średniej punktacji w sekcji I KZN, gdzie osoby palące uzyskały istotnie wyższą średnią ($8,6 \pm 2,9$) od osób niepalących ($6,6 \pm 2,8$); $p < 0,01$. Średnie punktacje różnią się także pomiędzy grupą osób używających marihuany ($7,8 \pm 3,1$) oraz grupą osób, które jej nie używały ($6,7 \pm 2,7$); $p < 0,05$.

Tabela 3. Używanie wybranych substancji psychoaktywnych w grupie osób spełniających warunek KZN+ oraz w grupie osób niespełniających danego warunku KZN-

Zmienne (wybór na „tak”)	KZN			WSKAŹNIK OR * p ≤ 0,05, ** p ≤ 0,01, *** p ≤ 0,001
	KZN+ (%)	KZN- (%)	p	
alkohol	79	63	NS	NS
narkotyki ¹	26,3	7,9	0,02	4,15 dla 95% CI 1,18–14,50*
marihuana	63,2	36,8	0,05	2,73 dla 95% CI 0,98–7,52*
papierosy	36,8	18,8	NS	NS

¹ inne niż marihuana

Pogrubioną czcionką wyróżniono wartości istotne statystycznie.

Kierunek studiów – spektrum dwubiegunowości a zażywanie leków psychotropowych, korzystanie z pomocy oraz wywiad rodzinny w kierunku zaburzeń psychicznych

Uzyskano następujące wyniki: brak istotnych statystycznie różnic pod względem obecności zaburzeń psychicznych w rodzinach obydwu badanych grup, ale istotnie częstsze zażywanie leków psychotropowych oraz korzystanie z pomocy psychiatrii i/lub psychologa wśród osób z kierunków artystycznych – ART.: 12,3% vs TECH.: 1,6% ($p \leq 0,05$) dla stosowania leków, ART.: 31% vs TECH.: 7,9%, ($p \leq 0,001$) dla korzystania z pomocy (tab. 4). Zarówno w przypadku zażywania leków, jak i korzystania z pomocy iloraz szans zwiększał się istotnie dla grupy studentów kierunków artystycznych (ponad 8,5-krotnie dla leków; ponad 5-krotnie dla korzystania z pomocy) (tab. 4)

Tabela 4. Zażywanie leków psychotropowych, korzystanie z pomocy oraz obecność zaburzeń psychicznych w rodzinie w grupie studentów kierunków artystycznych (ART.) oraz kierunków politechnicznych (TECH.)

Zmienne (wybór na „tak”)	ART. (%)	TECH. (%)	p	WSKAŹNIK OR * p ≤ 0,05, ** p ≤ 0,01, *** p ≤ 0,001
pomoc ¹	31	7,9	0,001	5,22 dla 95% CI 1,79–15,21**
wywiad ²	33,3	28,1	NS	NS

¹ psychiatryczna i/lub psychologiczna

² obecność zaburzeń psychicznych w rodzinie

Pogrubioną czcionką wyróżniono wartości istotne statystycznie

W przypadku tych zmiennych dokonano również analizy wśród osób KZN+ oraz KZN-.

Podobnie jak w kontekście podziału na studentów kierunków artystycznych i politechnicznych odnotowano częstsze stosowanie leków oraz korzystanie z pomocy psychiatrii i/lub psychologa w grupie osób wykazujących cechy dwubiegunowe – KZN+: 31,6% vs KZN-: 3% ($p < 0,0001$) dla zażywania leków, KZN+: 36,8% vs KZN-: 15,8%, ($p < 0,05$) dla korzystania z pomocy (tab. 5 – na następnej stronie). Ponadto osoby zażywające leki psychotropowe uzyskiwały istotnie wyższą średnią

punktację w sekcji I KZN ($8,9 \pm 2,3$) w porównaniu z osobami niestosującymi tego typu leków ($6,9 \pm 2,9$); $p < 0,05$. Co równie ważne, znajdowanie się w grupie osób, u których – według kwestionariusza KZN – można było wykazać cechy dwubiegunowe, zwiększało szansę znalezienia się w tym samym czasie w grupie osób zażywających leki 15-krotnie, a w grupie osób korzystających z pomocy ponad 3-krotnie (tab. 5).

Nie wykazano istotnej statystycznie różnicy w zakresie obecności zaburzeń psychicznych w rodzinie pomiędzy osobami spełniającymi warunek KZN+ i wykazującymi cechy dwubiegunowe a osobami niespełniającymi tego warunku (KZN-) (tab. 5).

Tabela 5. **Zażywanie leków psychotropowych, korzystanie z pomocy oraz obecność zaburzeń psychicznych w rodzinie w grupie osób spełniających warunek KZN+ oraz grupie osób niespełniających danego warunku KZN-**

Zmienne (wybór na „tak”)	KZN		p	WSKAŹNIK OR * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$
	KZN+ (%)	KZN- (%)		
leki psychotropowe	31,6	3	0,0000	15,08 dla 95% CI 3,36–67,69***
pomoc ¹	36,8	15,8	0,03	3,10 dla 95% CI 1,06–9,07*
wywiad ²	31,6	30,7	NS	NS

¹ psychiatryczna i/lub psychologiczna

² obecność zaburzeń psychicznych w rodzinie

Pogrubioną czcionką wyróżniono wartości istotne statystycznie

Dyskusja

W przeprowadzonym badaniu w grupie studentów kierunków artystycznych stwierdzono istotnie większy odsetek osób spełniających kryteria dwubiegunowości według KZN aniżeli w grupie studentów kierunków politechnicznych. Także pod względem subiektywnie opisywanego wzorca nastroju w grupie kierunków artystycznych odnotowano istotnie częstsze doświadczanie tzw. okresów „niżów” i „wyzów”.

Wykazano ponadto częstsze przyznawanie się do używania substancji psychoaktywnych, takich jak papierosy, marihuana oraz inne narkotyki, a także do zażywania leków psychotropowych i korzystania z pomocy psychiatry i/lub psychologa wśród osób znajdujących się w grupie studentów kierunków artystycznych. Jednocześnie tę samą prawidłowość (znaczna częstość używania marihuany, innych narkotyków, stosowanie leków psychotropowych, częstsze korzystanie z pomocy, ale brak związku z paleniem papierosów) zaobserwowano w grupie osób spełniających kryteria spektrum dwubiegunowości.

Badania, których przedmiotem jest współwystępowanie przejawów twórczości lub cech kreatywności oraz zaburzeń nastroju, skupiają się przede wszystkim na analizie i pomiarze zdolności do myślenia kreatywnego oraz towarzyszących im cech dwubiegunowości. Wyczerpującego przeglądu prac na ten temat dokonali Rybakowski i wsp., formułując koncepcję wskazującą na to, iż proces kreatywności może mieć związek (choć nie bezpośredni) z zaburzeniami nastroju, zwłaszcza o charakterze dwubiegunowym. W swoim opracowaniu, powołując się na innych autorów, wskazują również

na istnienie przekonujących dowodów na zależność pomiędzy twórczością literacką i artystyczną a chorobami afektywnymi [17].

Niniejsze badanie koncentrowało się jednakże nie tyle na pomiarze cech kreatywności, co na analizie kierunków studiów, które z kreatywnością, jak założyli autorzy, może pozostawać w pośrednim związku. Ponadto badanie nie służyło wykryciu klinicznych postaci zaburzeń dwubiegunowych, ale polegało na analizie występowania szeroko rozumianego spektrum dwubiegunowości wykrywanego za pomocą kwestionariuszowej metody przesiewowej (KZN). Tym niemniej wyniki badania wydają się analogiczne do tych uzyskanych w przedstawionych powyżej bezpośrednich analizach dotyczących związku kreatywności z chorobą afektywną dwubiegunową.

Rosnąca liczba doniesień wskazuje, że pewne wskaźniki temperamentalne oraz behawioralne mogą stanowić markery dwubiegunowości, których obecność u osoby cierpiącej na zaburzenia psychiczne (ze szczególnym uwzględnieniem depresji oraz zaburzeń lękowych) powinna zwiększyć czujność diagnostyczną lekarza i gotowość do ewentualnej zmiany rozpoznania, po jego uprzednim rzetelnym zweryfikowaniu [18]. W świetle tych badań wydaje się, iż studiowany kierunek również może mieć pewne dodatkowe, pomocnicze czy uzupełniające znaczenie diagnostyczne. Akiskal [19] zwrócił uwagę na fakt, że chociaż większość osób z rozpoznaniem ChAD II nie wykazuje szczególnych uzdolnień, to jednak depresja u artystów częściej znamionuje obecność właśnie tego zaburzenia niż choroby afektywnej jednobiegunowej.

Nie ulega wątpliwości, iż opisane tutaj badanie ma swoje ograniczenia. Najważniejszymi z nich są arbitralność decyzji o przyporządkowaniu badanych kierunków do grup artystycznych i politechnicznych oraz brak bezpośredniego badania cech kreatywności.

Wnioski

Znaczne rozpowszechnienie cech dwubiegunowości mierzonych za pomocą Kwestionariusza Zaburzeń Nastroju oraz wzrost częstości doświadczania okresów „niżów” i „wyżów”, korzystania z pomocy psychologicznej lub psychiatrycznej, stosowania leków psychotropowych oraz używania substancji psychoaktywnych u studentów kierunków artystycznych wskazuje na istotny związek pomiędzy uzdolnieniami i twórczością artystyczną a spektrum zaburzeń dwubiegunowych.

Анализ черт двухполюсности среди студентов артистических учебных заведений и политехнических институтов

Содержание

Задание. Оценка частоты появления черт двухполюсности среди студентов различных направлений знаний с применением арбитражного разделения на артистические и политехнические институты.

Материал и метод. Обследовано 120 студентов, в том числе 57 студентов артистических и 63 политехнических институтов. В состав пособий, примененных в исследовании были: анкета, относящаяся к основным данным по социографии, а также Глоссарий нарушения настроения Хиршфельда (ГНН).

Результаты. Среди студентов артистических институтов черты двух-полюсного спектра, определенные при помощи ГНН появлялись существенно чаще в сравнение со студентами политехнических учебных заведений – то есть, соответственно 28,2% ср. 4,8%, $p \leq 0,001$; OR = 7,8; ЦИ 95%: 2,13–28,51; $p \leq 0,01$. Кроме того, студенты артистических направлений существенно чаще, нежели студенты политехнических институтов, приводили взор настроения в форме поочередных периодов настроения – „вверх – вниз” (49,1% ср. 15,9%, $p \leq 0,0001$, OR = 5,11, ЦИ 95%: 2,18–1,99, $p \leq 0,001$, а также чаще прибегали к помощи психиатра и /или психолога 12,3 ср 1,5%; $p \leq 0,05$; OR = 5,2; ЦИ 95%: 1,79–15,21; $p \leq 0,01$, а также чаще указывали на прием психотропных препаратов (31% ср. 7,9%, $p \leq 0,001$, OR = 8,7, ЦИ 95%: 1,03–72,9, $p \leq 0,05$) и использование психоактивных субстанций, иных чем алкоголь.

Выводы. Значительное присутствие черт двухполюсности, определенных при помощи Глоссария нарушений настроения, а также рост частоты периодов „вверх – вниз”, прибегание к помощи психиатров и психологов, применения психотропных лекарств и психоактивных субстанций студентами артистических институтов указывают на существенную связь между талантом и артистическим творчеством и спектром двухполюсных нарушений.

Ключевые слова: креативность, спектр двухполюсных нарушений, двухполюсная аффективная болезнь

Analyse der Eigenschaften der Bipolarität unter Studenten der Kunsthochschulen und polytechnischen Hochschulen

Zusammenfassung

Ziel. Bewertung des Auftretens der Eigenschaften des bipolaren Spektrums unter den Studenten unterschiedlicher Studiengänge mit der Anwendung einer arbiträren Teilung in Kunststudiengänge und polytechnische Studiengänge.

Material und Methode. Es wurden 120 Studenten untersucht, darunter 57 Studenten der Kunsthochschulen und 63 Studenten der polytechnischen Hochschulen. Als Instrumente wurden eingesetzt: Umfrage zu soziodemographischen Angaben und Stimmung – Störung - Fragebogen von Hirschfeld (MDQ).

Ergebnisse. Unter den Studenten der Kunsthochschulen traten die Eigenschaften des bipolaren Spektrums, die mittels MDQ identifiziert wurden, signifikant häufiger auf im Vergleich mit den Studenten der polytechnischen Hochschulen (dementsprechend: 28,2% vs. 4,8%, $p \leq 0,001$; OR= 7,8; CI= 95%; 2,13-28,51; $p \leq 0,01$). Außerdem gaben die Studenten der Kunsthochschulen signifikant häufiger das Stimmungsmuster an als eine Reihe nacheinander folgenden Perioden der „Höhen und Tiefen“ (49,1% vs. 15,9%, $p \leq 0,0001$; OR=5,11; CI 95%; 2,18-1,99; $p \leq 0,001$) und häufiger suchten sie eine Beratung beim Psychiater oder Psychologen (12,3% vs. 1,5%; $p \leq 0,05$; OR = 5,2; CI 95%: 1,79-15,21; $p \leq 0,01$), sie nahmen auch häufiger psychotrope Mittel ein (31% vs. 7,9%, $p \leq 0,001$; OR=8,7; CI 95%; 1,03-72,9; $p \leq 0,05$) und mißbrauchten psychoaktive Substanzen andere als Alkohol.

Schlussfolgerungen. Eine große Verbreitung der bipolaren Eigenschaften, die mittels Stimmung – Störung – Fragebogen erfasst werden, und die immer häufigere Erfahrung von „Tiefen“ und „Höhen“, Hilfesuchen bei Psychologen oder Psychiatern, Einname von psychotropen Arzneimittel und der Mißbrauch von psychoaktiven Substanzen bei den Studenten der Kunsthochschulen weisen auf einen signifikanten Zusammenhang zwischen den Abhängigkeiten, der schöpferischen Arbeit und dem Spektrum der bipolaren Störungen hin.

Schlüsselwörter: Kreativität, Spektrum der bipolaren Störungen, affektive bipolare Krankheit

L'analyse des traits de la bipolarité des étudiants des écoles artistiques et polytechniques

Résumé

Objectif. Evaluer la prévalence du spectre bipolaire dans la population des étudiants des écoles artistiques et polytechniques (division arbitraire).

Matériel et Méthode. On examine 120 étudiants (57 - des écoles artistiques, 63 - des écoles polytechniques) avec le questionnaire sociodémographique et the Hirschfeld Mood Disorder Questionnaire (MDQ).

Résultats. Le spectre bipolaire est identifié plus souvent chez les étudiants des arts que chez ceux des écoles polytechniques, respectivement : 28,2% vs 4,8%, $p \leq 0,001$; OR = 7,8 ; CI 95% : 2,13 – 28,51 ; $p \leq 0,01$. De plus, les étudiants des arts plus souvent que ceux des écoles polytechniques : 1) déterminent le modèle de l'humeur comme les périodes successives des « hausses » et « des baisses » : 49,1% vs 15,9%, $p \leq 0,0001$; OR = 5,11 ; CI 95% : 2,18 – 1,99 ; $p \leq 0,001$; 2) plus souvent suivent la thérapie psychiatrique ou psychologique : 12,3% vs 1,5% ; $p \leq 0,05$; OR = 5,2 ; CI 95% : 1,79 – 15,21 ; $p \leq 0,01$; 3/ dans le passé ils déclarent plus souvent l'utilisation des psychotropes : 31% vs 7,9% , $p \leq 0,001$; OR = 8,7 ; CI 95% : 1,03 – 72,9 ; $p \leq 0,05$. Ils déclarent aussi plus souvent l'usage des substances psychoactives (autres que l'alcool).

Conclusions. La prévalence considérable du spectre bipolaire (mesuré avec MDQ) combinée avec la grande prévalence des périodes des « hausses » et des « baisses », usage des psychotropes et des substances psychoactives, traitement psychiatriques ou psychologiques des étudiants des arts, tout cela indique l'association signifiante des talents artistiques, de la créativité et du spectre bipolaire.

Mots clés : créativité, spectre bipolaire, trouble bipolaire

Piśmiennictwo

1. Andreasen NC. *Creativity and mental illness: Prevalence rates in writers and their first-degree relatives*. Am. J. Psychiatry 1987; 144: 1288–1292.
2. Post F. *Creativity and psychopathology. A study of 291 world-famous men*. Br. J. Psychiatry 1944; 165: 22–34.
3. Ludwig AM. *Mental illness and creative activity in female writers*. Am. J. Psychiatry 1994; 151: 1650–1656.
4. Ludwig AM. *Creative achievement and psychopathology: Comparison among professions*. Am. J. Psychotherapy 1992; 46: 330–356.
5. MacCabe JH, Lambe MP, Cnattingius S, Sham PC, David AS, Reichenberg A i wsp. *Excellent school performance at age 16 and risk of adult bipolar disorder: national cohort study*. Br. J. Psychiatry 2010; 196: 109–115.
6. Nowakowska C, Strong CM, Santosa CM, Wang PW, Ketter TA. *Temperamental commonalities and differences in euthymic mood disorder patients, creative controls, and healthy controls. 1*. Affect. Disord. 2005; 85: 207–215.
7. Santosa CM, Strong CM, Nowakowska C, Wang PW, Rennie CM, Ketter TA. *Enhanced creativity in bipolar disorder patients: A controlled study. 1*. Affect. Disord. 2007; 100: 31–39.
8. Rybakowski J. *Kreatywność a choroba maniakalno-depresyjna*. W: Rybakowski J. red. *Oblicza choroby maniakalno-depresyjnej*. Poznań: Termedia; 2009. s. 99–110.
9. Hirschfeld RM, Williams JB, Spitzer RL, Calabrese JR, Flynn L, Keck PE i wsp. *Development and validation of a screening instrument for bipolar spectrum disorder: The Mood Disorder Questionnaire*. Am. J. Psychiatry 2000; 157: 1873–1875.
10. Hirschfeld RM. *Bipolar spectrum disorder: improving its recognition and diagnosis*. J. Clin. Psychiatry 2001; 62 (supl. 14): 5–9.
11. Hirschfeld RM, Calabrese JR, Weissman MM, Reed M, Davies MA, Frye MA i wsp. *Screening for bipolar disorder in the community*. J. Clin. Psychiatry 2003; 64: 53–59.
12. Siwek M, Dudek D, Rybakowski J, Łojko D, Pawłowski T, Kiejna A. *Kwestionariusz Zaburzeń Nastroju – charakterystyka i zastosowanie*. Psychiatr. Pol. 2009; 3: 287–299.
13. Gore S. *Statystyka w praktyce lekarskiej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; 1997.
14. Ferguson GA, Takane Y. *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; 1997.

15. Armitage P. *Metody statystyczne w badaniach medycznych*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 1978.
16. Brzeziński J. *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; 1996.
17. Rybakowski J, Klonowska P, Patrzala A, Jaracz J. *Psychopatologia a kreatywność*. *Psychiatr. Pol.* 2006; 40: 1033–1049.
18. Akiskal HS. *Searching for behavioral indicators of bipolar II in patients presenting with major depressive episodes: the „red sign,” the „rule of three” and other biographic signs of temperamental extravagance, activation and hypomania*. *J. Affect. Disord.* 2005; 84 (2–3): 279–290.
19. Dudek D, Siwek M, Jaeschke R. *Choroba afektywna dwubiegunowa w szczególnych populacjach klinicznych*. W: Dudek D, Siwek M, Rybakowski J. red. *Choroba afektywna dwubiegunowa – wyzwania diagnostyczne*. Poznań: Termedia; 2012. s. 103–119.

Adres: Marcin Siwek
Zakład Zaburzeń Afektywnych,
Katedra Psychiatrii UJ CM
31-501 Kraków, ul. Kopernika 21 A

Otrzymano: 19.05.2013
Zrecenzowano: 16.06.2013
Otrzymano po poprawie: 5.07.2013
Przyjęto do druku: 9.08.2013